

Prinsjesdag 2014

Ingrijpende hervorming sociaal domein

Reactie op hoofdlijnen MOgroep

Niet repareren maar transformeren

De grootste stelselwijziging ooit in het sociaal domein vindt plaats. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning van mensen met beperkingen, jeugdzorg en arbeidsparticipatie. Het credo is: investeren in de kracht van mensen, in participatie, in preventie, in zelfredzaamheid en zoveel mogelijk voorkomen dat mensen zorg nodig hebben. Want zorg is duur. Deze kanteling van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving biedt veel kansen tot verbetering, maar brengt ook risico's met zich mee. De reflex van organisaties en bestuurders is, om oude zekerheden te willen behouden door steeds meer aanvullende maatregelen op de nieuwe wetgeving in te bouwen (Wmo, Jeugdwet, Wet langdurige zorg en Participatiewet). Hierdoor dreigen de transities naar gemeenten steeds meer te onttaarden in verschuiving van (zorg)taken naar gemeenten op de oude manier met nóg meer bureaucratie, door ingewikkelde aanbestedingsprocedures, nieuwe protocollen, regels en modellen voor de inrichting van sociaal domein. De noodzakelijke facilitering van burgers met ondersteuning dichtbij, ontkokering en samenwerken komt zo onvoldoende van de grond. De MOgroep pleit al vanaf het begin voor het starten van een Transformatieroute en -agenda op landelijk, regionaal en lokaal niveau met scherpe focus op de beoogde echte veranderingen. Met ruimte voor nieuwe oplossingen. Met ruimte voor professionals om te doen wat nodig is. Niet repareren, maar transformeren.

Participeren moet ook kunnen

De hervormingen brengen vooral risico's met zich mee voor kwetsbare burgers die altijd een vorm van steun nodig zullen houden. Door fysieke en psychosociale problemen, armoede en schulden, lopen ze het risico buiten de boot te vallen.* Het wordt duidelijk dat de stapeling van maatregelen en bezuinigingen een grote, groeiende en zeer dure kloof slaat tussen de mensen die flexibel genoeg zijn om te kunnen participeren en zij die dat steeds minder kunnen en met hun kinderen in regelrechte armoede en andere problemen vervallen. (SCP, 2014).

Mét het SCP breekt de MOgroep een lans voor een groeiende groep mensen die niet aan haar lot mag worden overgelaten omdat ze zo nodig 'eigen kracht en participatie' moeten laten zien. Kwaliteit van leven, gezondheidswinst en welbevinden zijn ook voor hen noodzakelijk om mee te kunnen en/of blijven doen. (SCP, 2014) Deze kwetsbare burgers moeten kunnen blijven rekenen op noodzakelijke zorg en ondersteuning. Ze hebben goede professionals nodig, die de competentie hebben om mensen te versterken, stimuleren, ondersteunen. Die organisatiekracht hebben om ontmoeting en verbinding te 'faciliteren', om sociale netwerken te bouwen, vrijwilligers te coachen, mensen te activeren. (Tonkens, 2014) Samen met andere professionals: wijkverpleegkundigen, jeugdhulpverleners, huisartsen, en vele anderen.

30 Miljoen voor kennisontwikkeling en vakmanschap van de sociaal werker

De Gezondheidsraad is glashelder in haar adviesrapport **Sociaal werk op solide basis** over de cruciale rol van de sociaalwerker bij de transformatie: 'Deze sociaal werker heeft een cruciale rol in het activeren van de kracht van burgers en samenleving en 'onontbeerlijke deskundigheid' in het realiseren van collectieve arrangementen, buurtprojecten, groepsondersteuning, bevorderen samenhang. Hun lichte vormen van individuele ondersteuning, signalering en ondersteuning vrijwilligers voorkomt dure zorg, werkt preventief, bevordert de (psycho-)sociale en fysieke gezondheid en bespaart miljoenen.' Volgens de Gezondheidsraad bieden de decentralisaties sociaal werkers 'nieuwe mogelijkheden om tot een integrale aanpak te komen waarvan zowel ondersteuning van burgers vanuit een collectieve oriëntatie deel zal uitmaken, als tijdelijke en langdurige professionele ondersteuning van individuele burgers die deze nodig hebben'. In een lokale setting zijn de sociaal werkers degenen die van professionele zorg weer zorg-voor-elkaar maken. Daarin moet geïnvesteerd worden!

Door de transitie verschuift er 8 miljard, grofweg een kwart van de rijksuitgaven in het sociaal domein, naar gemeenten. Jaarlijks stopt het Rijk nog steeds meer dan honderd miljoenen euro's in sectorale (arbeid, awbz en jeugdzorg) subsidies voor kennis- en kwaliteitsprogramma's en -instituten. Alleen al in ZonMWprogramma's voor kennisontwikkeling in de zorg ging in 2013 al meer dan 127 miljoen. De MOgroep pleit ervoor om een kwart van deze middelen - 30 miljoen - te investeren in kennisontwikkeling, -verspreiding en vakmanschap van professionals in het preventieve sociale domein, zoals het sociaal werk. De MOgroep roept kabinet en politiek op om - aansluitend op het advies van de Gezondheidsraad - een stimuleringsprogramma Maatschappelijke ondersteuning mogelijk te maken. Een dergelijk programma kan het sociaal werk en daarmee de transformatie een solide basis geven.

* 12% Van de bevolking is aangewezen op ondersteunende voorzieningen als Wwb, Wajong, thuiszorg, jeugdhulp. 3% van de bevolking heeft meer of ernstige problemen en specialistische of meervoudige hulp nodig. Dat laatste betreft ongeveer de helft van het totale budget in het sociale domein. Complexe problemen werken door op alle gebieden van het sociale domein. Het gaat om problemen die te maken hebben met het voeren van een huishouding (fysieke beperkingen, hygiëne, wooncomfort), het voorzien in het bestaan (armoede, werkloosheid, schulden), het opvoeden van kinderen (pedagogisch onvermogen, verwaarlozing of mishandeling van kinderen), psychisch-sociale problemen (depressies, verslavingen) en samenlevingsproblemen (spanningen, huiselijk geweld). Hier zouden gemeenten integrale op maat gesneden oplossingen en efficiencywinst moeten boeken.